

**På samiske
premisser og i tråd
med folkeretten?**

Aila Biret Henriksen Selfors og
Bendik Midtkandal

Tre folkerettslige instrumenter

- Urfolkserklæringen
- ILO-169
- SP artikkel 27

Urfolkserklæringen i norske domstoler

- Søk i Lovdata: få avgjørelser (7+10), alle i løpet av siste ni årene (2014-2023)
- Spilt liten rolle. Hvorfor?
 1. Manglende kjennskap
 2. Ung
 3. Formell «mangel»

Urfolkserklæringen i norske domstoler

- HR-2018-456-P (Nesseby) (avsn. 97):

«FNs urfolkserklæring (UNDRIP), vedtatt på FNs generalforsamling i 2007, må anses som et sentralt dokument innenfor urfolksretten, **blant annet** som følge av at den **reflekterer folkerettslige prinsipper på området** og har fått **støtte fra svært mange stater**. Statene bekreftet i 2014 støtten til erklæringen gjennom en særskilt resolusjon på generalforsamlingen (69/2 Outcome document). Urfolkserklæringen er likevel ikke av direkte betydning for de spørsmålene som foreligger i denne saken. **Den er ikke rettslig bindende**, og de enkelte bestemmelsene i **erklæringen synes ikke å gå lenger enn det som følger av bindende konvensjoner**, i første rekke ILO-konvensjon nr. 169.»

ILO-169 i norske domstoler

- Søk i Lovdata: ganske mange avgjørelser (74+15), 60 % av dem er fra de siste ti årene (2013-2023)
- Spiller i mange avgjørelser en beskjeden rolle

ILO-169 i norske domstoler

- **Strafferett:** Skal samiske sedvaner gå foran motstridende norske straffebud?
- ILO-169 artikkel 8: tilbørlig hensyn («due regard»)
- TINFI-2019-119153: «I gjeldende norsk rett har man hittil ikke eksempler på at samisk sedvane har hatt noen stor praktisk betydning som rettskildefaktor.»

SP artikkel 27 i norske domstoler

- Søk i Lovdata: ganske mange avgjørelser (63+18), og vel 60 % av dem er fra de siste ti årene (2013-2023)
- Sentral for å løse spørsmål om inngrep i samiske bruksområder

SP artikkel 27 i norske domstoler

- HR-2021-1975-S (Fosen): I en *rettsstat* gis *rett kraft*
 1. «Den samlede effekten av tiltakene er avgjørende for om det foreligger krenkelse» (avsn. 119)
 2. «Andre grunnleggende rettigheter»: Retten til miljø (avsn. 131)

Betydningen av samisk rett i norske domstoler

- Først: Hva er samisk rett?
- Deretter: Eksempler fra rettspraksis

Hva er samisk rett?

- Skogvang, *Samerett*, s. 22:

«Samisk rett er samiske sedvaner og rettsoppfatninger.»

Relevante rettskilder etter norsk rettskildelære

- Samisk rett er retten til det samiske folket:

Krever sensitivitet til samenes og det samiske samfunns interne perspektiver

- Holistisk tilnærming til rett

Teoretisering av samisk rett i rettskilder

- Sedvaner
- Rettsoppfatninger: Deliberasjon
- Verdier: Samiske landrettigheter er basert på befolkningens relasjon til landområdene
- Tradisjonell kunnskap

Samisk rett i norske domstoler

- Samisk rett anerkjent i Selbudommen og Svartskogdommen
- Tingsrettens område: Ervervsgrunnlagene skal anvendes i tråd med samiske premisser
- Nessebydommen HR-2018-456-P (UTMA-2014-164739)
- I tråd med samiske premisser?

Samisk rett i norske domstoler

Strafferett

- Utøvelse av laksefiskerett (Rt. 2006 s. 13)
- Ferdselsrett (Rt. 2015 s. 1495 og TINFI-2014-57301)
- Vårjakt på ender i Kautokeino (HR-2021-863-U og TINFI-2019-184387)

Odelsrekkefølge

- Rt. 2011 s. 1180 og TINFI-2008-174397

Ollu giittu!